

**การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการประกันภัยพืชผลจากภัยแล้ง
โดยใช้ดัชนีน้ำฝนสำหรับการผลิตข้าว ปีการผลิต 2554 อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด**

**Rice Farmers' Perceptions of the Weather Index Based Crop Insurance Project on
Crop Year 2011 in, Amphoe Changan, Changwat Roi Et**

เทพลักษณ์ ปราบสาคุณ และ เพียรศักดิ์ ภักดี *

Theppaluck Prabsakun and Piansak Pakdee *

บทคัดย่อ: การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการประกันภัยพืชผลจากภัยแล้ง โดยใช้ดัชนีน้ำฝนสำหรับการผลิตข้าว ปีการผลิต 2554 อำเภอจันทหาร จังหวัดร้อยเอ็ด รวมถึงการศึกษาความพึงพอใจโดยรวมของเกษตรกร ใช้วิธีการสัมภาษณ์ โดยการเลือกตัวอย่างแบบง่ายและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 20 รายและไม่ได้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 20 ราย ผลการศึกษาพบว่าโครงการนี้มีความเหมาะสมด้านสภาวะแวดล้อมมากที่สุด สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกข้าวและความต้องการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.01$) ด้านปัจจัยนำเข้า ในการใช้เวลาการประชุมที่เหมาะสมและความเพียงพอของเครื่องวัดปริมาณน้ำฝน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) ด้านกระบวนการ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจและคิดว่าค่าสินไหมทดแทนต่อวงเงินกู้ที่ได้รับเมื่อประสบภัยแล้งมีความเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.01$) ด้านผลผลิตหรือผลลัพท์ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพึงพอใจระยะเวลาการคุ้มครองมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.01$)

คำสำคัญ: ประกันภัยพืชผล ภัยแล้ง

Abstract : This study aims to analyze farmers' perception influencing the decision to involve in the weather index based crop insurance project on crop year 2011, in Amphoe Changan, Changwat Roi Et. The simple random sampling method was used to collect participants including 20 farmers who involve in the project and 20 farmers who are not involve in the project. The findings found that the context evaluation was the most important factor. There is significant difference between the farmers who involve and who do not involve in the project in the cultivated area and the decision of involvement ($p < 0.01$). For the input factor, there is a significant difference between the farmer's group in the period of meeting time and the sufficiency of evaluation tools ($p < 0.05$). For the process factor, the study found that the farmers who involve in the project have more understanding on the project and more acceptance the drought insurance premium per loan compared to the farmers who do not involve ($p < 0.01$). For the factor the findings show that the farmers who involve in the project are more satisfaction on the

perfection period than the farmers who do not involve ($p < 0.01$).

Keywords: Crop Insurance, Drought

บทนำ

อาชีพเกษตรกรรมมีความเสี่ยงสูงหลายด้าน เช่น ความเสี่ยงด้านราคา ความเสี่ยงด้านการผลิตซึ่งต้องอาศัยธรรมชาติเป็นหลัก เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย วาตภัย และภัยแล้ง จะสร้างความเสียหายให้กับพืชผลการเกษตรเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ประชาชนในภาคการเกษตรเป็นผู้ที่มีฐานะยากจนและมีหนี้สินจำนวนมาก (ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร, 2554) ในปี พ.ศ. 2548 ธนาคารโลก (World Bank) ได้นำเสนอการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีภูมิอากาศต่อกระทรวงการคลัง สำหรับการประเมินความเสียหายเพื่อจ่ายค่าชดเชยรูปแบบนี้โดยจะไม่มีผลสำรวจที่แปลงเพาะปลูก ในปี 2553 ได้มีการประเมินผลโครงการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีภูมิอากาศขึ้นที่จังหวัดพิษณุโลก โดยพืชที่รับประกันภัยคือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (สุเทพ ดอนปัญญา และคณะ, 2553) ในปี พ.ศ. 2554 การประกันภัยพืชผลจากภัยแล้งโดยใช้ดัชนีน้ำฝน สำหรับผลิตข้าว เป็นรูปแบบการประกันภัยพืชผลที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร่วมดำเนินงานกับธนาคารเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan Bank for International Cooperation : JBIC) โดยมอบหมายให้บริษัท สมโพธิ์ เจแปน ประกันภัย (ประเทศไทย) จำกัด เป็นผู้รับประกันภัยตามโครงการมีพื้นที่ดำเนินงาน 5 จังหวัดได้แก่ ขอนแก่น มหาสารคาม กาฬสินธุ์ นครราชสีมา และร้อยเอ็ด ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาจังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่การดำเนินงานครอบคลุมพื้นที่ 1 อำเภอ คือ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด มีลูกค้าเงินกู้ด้านเกษตรกร จำนวน 14,595 ราย มีการจ่ายเงินเชื่อเพื่อการ

ผลิตข้าว จำนวน 173 ล้านบาท (ข้อมูล ณ 31 มีนาคม 2554) ดังนั้นโครงการนี้จึงควรเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรที่จะลดความเสี่ยงในการผลิตข้าวของเกษตรกร โดยการกระจายความเสี่ยงไปให้บริษัทประกันภัยมาช่วยรับผิดชอบเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการประกันภัยพืชผลจากภัยแล้ง โดยใช้ดัชนีน้ำฝนสำหรับการผลิตข้าว ปีการผลิต 2554 อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการศึกษา

มีการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการประกันภัยพืชผลจากภัยแล้ง โดยใช้ดัชนีน้ำฝนสำหรับการผลิตข้าว ปีการผลิต 2554 อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการ 20 ราย และไม่เข้าร่วมโครงการ 20 ราย ใช้วิธีการสัมภาษณ์สถิติทดสอบสมมติฐานคือ Independent t-test และใช้มาตรวัดทัศนคติของลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยให้ค่าคะแนน 1 เท่ากับเหมาะสมน้อยที่สุด และค่าคะแนน 5 เท่ากับเหมาะสมมากที่สุด เพื่อทดสอบทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการประกันภัยพืชผลจากภัยแล้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ความเหมาะสมด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ของโครงการ นอกจากนี้ยังได้ศึกษา สภาพทั่วไปของเกษตรกร ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่มีต่อโครงการดังกล่าว

ผลการศึกษาและวิจารณ์

สภาพทั่วไป

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง ($n=40$) ร้อยละ 80.00 เป็นเพศชาย ร้อยละ 75.00 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป เกษตรกรร้อยละ 75.00 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และเกษตรกรร้อยละ 75.00 มีรายได้รวมของครอบครัวไม่เกิน 50,000 บาท

ด้านสถานะแวดล้อมทัศนคติของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า ด้านสถานะแวดล้อมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าโครงการนี้มีความเหมาะสมกับอาชีพปลูกข้าวมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าโครงการนี้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าโครงการนี้สอดคล้องกับความต้องการมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$)

ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและเข้าร่วมประชุมรับฟังการชี้แจงโครงการคิดว่าพนักงานรักษาเวลาการประชุมอย่างเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าเครื่องวัดปริมาณน้ำฝนมีเพียงพอและเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

ด้านกระบวนการ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าพนักงานมีเทคนิควิธีการถ่ายทอดความรู้ในการชี้แจงโครงการมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.1$) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าโครงการนี้มีการทดสอบความรู้ความเข้าใจมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าค่าสินไหมทดแทนต่อวงเงินกู้มีความเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$)

ด้านผลผลิตหรือผลลัพธ์ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าระยะเวลาคุ้มครองมีความเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการคิดว่าโครงการนี้ให้ระยะเวลาในการสมัครเข้าร่วมโครงการเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) (ตารางที่ 1)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรพบว่าโครงการนี้มีความเหมาะสมด้านสถานะแวดล้อมมากที่สุด สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว พื้นที่ปลูกข้าวและความต้องการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการและเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.01$) ด้านปัจจัยนำเข้า ในการใช้เวลาการประชุมที่เหมาะสมและความเพียงพอของเครื่องวัดปริมาณน้ำฝน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.05$) ด้านกระบวนการ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจและคิดว่าค่าสินไหมทดแทนต่อวงเงินกู้ที่จะได้รับเมื่อประสบภัยแล้งมีความเหมาะสมมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.01$)

ด้านผลผลิตหรือผลลัพธ์ พบว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพึงพอใจระยะเวลาการคุ้มครองมากกว่าเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ อย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.01$) สำหรับข้อเสนอแนะเห็นว่าควรมีการกำหนดเป็นนโยบายส่งเสริมการทำประกันภัยพืชผลไปยังเกษตรกรทุกราย เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตของเกษตรกร ซึ่งโครงการนี้เป็นโครงการนำร่องในจังหวัดร้อยเอ็ด จึงควรศึกษาเรื่องเดียวกันอีกครั้ง เพื่อประเมินผลการดำเนินโครงการ ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจในโครงการและควรเพิ่มการทำประกันภัยไปยังพืชชนิดอื่นที่เป็นพืชเศรษฐกิจ และให้มีการขยาย

ความคุ้มครองภัยประเภทอื่นๆ ด้วย เช่น อุทกภัย ภัย ไฟไหม้ โรคพืช โรคแมลงศัตรูพืช เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. 2554. คำชี้แจงธนาคารเรื่องการประกันภัยพืชผล โดยใช้ดัชนี ภูมิอากาศ. ค้นเมื่อ 18

พฤษภาคม 2554. จาก <http://baacnet/gsl/a-mainPage/index.html>

สุเทพ ดอนปัญญา, บัญชา สารสันต์ และ ณรงค์วิทย์ คงคาน้อย. 2553. การประเมินผลโครงการประกันภัยพืชผลโดยใช้ดัชนีภูมิอากาศ ในเขตอำเภอหนองครกไทย จังหวัดพิษณุโลก. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร.

Table 1. Rice Farmers' Perceptions of the Weather Index Based Crop Insurance Project on Crop Year 2011 in, Amphoe Changan, Changwat Roi Et.

Factors	Join in project (n=20)		Not join in project (n=20)		Overall (n=40)		Test of difference ²
	Mean ¹	SD	Mean ¹	SD	Mean	SD	
Environmental factors							
1. The project appropriation for the rice growing	4.30	0.801	4.20	0.523	4.25	0.670	0.467***
2. The area appropriation for the rice growing	4.10	0.912	4.05	0.224	4.08	0.656	0.238***
3. The project harmonious with needs	3.35	0.933	3.05	0.224	3.20	0.687	1.398***
Input factors							
4. Meeting time period system of the officers	3.70	1.031	3.40	0.598	3.55	0.846	1.125**
5. The sufficient of raining tools	3.30	1.081	1.95	0.759	2.62	1.148	4.571**
Procedure factors							
6. Officers professional for teaching	3.60	0.940	3.05	0.686	3.33	0.859	2.113*
7. Perception and understanding of the project	3.60	0.940	3.20	0.616	3.40	0.810	1.592**
8. Appropriation of fined for financial amount loan	3.20	0.894	2.25	0.444	2.73	0.847	4.254***
Income factors							
9. Appropriation of protection time of financial amount	3.20	0.951	2.95	0.394	3.07	0.730	1.086***
10. Appropriation of applying time period for the project	3.05	1.099	2.60	0.503	2.83	0.874	1.665**

Remarks: 1. Mean score of Rice Farmers' Perceptions is interpreted as ; 1 – 1.80 is Minimum , 1.81 – 2.60 is Less appropriate , 2.61 – 3.40 is Medium , 3.41 – 4.20 is Appropriate , 4.21 – 5.00 is Most appropriate

2. The average of two groups are significant as follows: *** = (p<0.01), ** = (p<0.05) and * = (p<0.1)